

Noves o interessants citacions de coleòpters per a la península Ibèrica (Coleoptera) recol·lectats al Parc Natural del Montseny¹

Amador Viñolas
Josep Muñoz

Museu de Ciències Naturals (Zoologia). Passeig Picasso, s/n. 08003 Barcelona

Joaquim Soler

Vilamaniscle, 8. 17780 Garriguella (Girona)

Manuscrit rebut el juliol de 2008

Resum

Del material recol·lectat en el Parc Natural del Montseny per a l'estudi de la biodiversitat de coleòpters com indicadors de l'estat dels boscos, campanya que es porta a terme de maig a setembre i amb catorze parcel·les de diferents tipus de bosc, cal ja destacar-ne una sèrie d'espècies de les famílies Latridiidae, Cerambycidae i Dryophthoridae perquè són noves o interessants citacions per a la península Ibèrica.

Paraules clau: Coleoptera, noves citacions, Parc Natural del Montseny, península Ibèrica.

Abstract. *New or interesting records of beetles for the Iberian Peninsula (Coleoptera) collected in the "Parc Natural del Montseny".*

Between the specimens collected in the "Parc Natural del Montseny" in the study of the beetles biodiversity as indicators of the state of the forests. It should be noted several species of families Latridiidae, Cerambycidae and Dryophthoridae, being new or interesting records for the Iberian Peninsula.

Key words: Coleoptera, new records, Parc Natural del Montseny, Iberian Peninsula.

Introducció

El massís del Montseny, per les seves especials característiques biogeogràfiques, presenta una gran riquesa faunística. En el primer catàleg de flora i fauna del Montseny (Terrades & Miralles, 1986) l'apartat dels coleòpters, pels motius allà indicats, era en part incomplet. No s'ha fet cap actualització del seu contingut des de la seva publicació, encara que sí treballs puntuals dels diferents grups de coleòpters.

1. Estudi finançat per la Diputació de Girona dins del projecte "Biodiversitat de coleòpters en el Parc Natural del Montseny com indicadors de l'estat dels boscos".

Actualment el nostre equip està fent una campanya de recol·lecció de coleòpters en l'àmbit del Parc Natural del Montseny dins del projecte "Biodiversitat de coleòpters en el Parc Natural del Montseny com indicadors de l'estat dels boscos".

Amb l'estudi del material recol·lectat es pretén obtenir un nou catàleg comentat dels coleòpters del Parc Natural, així com localitzar un grup d'espècies que es pugui utilitzar com a bioindicador de l'estat de salut dels boscos.

Entre els espècimens recol·lectats i que s'han estudiat fins al moment, ja que la campanya no finalitzarà fins als mesos de setembre-octubre, hem pogut constatar una sèrie d'espècies interessants des del punt de vista biogeogràfic, destacant les que es relacionen a continuació, pertanyents a les famílies Latridiidae, Cerambycidae i Dryophthoridae, i que representen noves citacions o bé són ampliacions de la seva àrea a la península Ibèrica.

Material i mètodes

S'han escollit catorze parcel·les amb cinc tipus de formacions boscoses diferents, per tal d'estudiar-ne la maduresa. Dins de cada parcel·la s'han instal·lat paranyes aeris, paranyes de caiguda i de berlèse *in situ*, en nombre suficient de rèpliques per obtenir uns bons resultats finals.

El control dels paranyes instal·lats es fa setmanalment, amb la seva substitució i separació del material capturat per estudiar-lo.

Resultats: relació d'espècies

Família Latridiidae

Cartodere (Aridius) bifasciata (Reitter, 1877)

5 ex., 19-VII-2008, Riera Xica, Montseny, Barcelona, berlèse amb fulles de bosc de ribera.

Es tracta d'una espècie d'àmplia distribució europea, coneguda d'Alemanya, Anglaterra, Àustria, Bèlgica, Dinamarca, França, Grècia, Holanda, República Txeca, Suècia i Suïssa (Rücher, 2008). No estava esmentada fins ara de la península Ibèrica. És fàcilment diferenciable de *C. (A.) nodifer* (Westwood 1839), per la seva escultura elitral conformada de diferent forma, pel color del cos més clar i per les taques groguenques dels èlitres.

Família Cerambycidae

Trichoferus pallidus (Olivier, 1790)

9 ex.: 4 ex., 2-VIII-2008, Can Torrent, Arbúcies, Girona, en roureda amb parany aeri. 4 ex., 16-VIII-2008, Can Torrent, Arbúcies, Girona, en roureda amb parany aeri. 1 ex., 16-VIII-2008, Bac de la Riba, Viladrau, Girona, en roureda amb parany aeri.

Espècie d'àmbit centre europeu (Vives, 2000), més escassa en la regió mediterrània. La larva es desenvolupa en troncs vells de diferents caducifolis, principalment *Quercus*. Distribuïda en la península Ibèrica per les províncies de Navarra, La Rioja, Cantàbria, Astúries, Castella-Lleó i Madrid (Vives, 2000, 2001). Recentment ha estat citada de Girona, Alt Empordà, la Jonquera, Paratge Natural de l'Albera (González Peña et al., 2007), primera citació de Catalunya, i ara del Parc Natural del Montseny.

Obrium brunneum (Fabricius, 1792)

22 ex.: 1 ex., 5-VII-2008, Can Bernat, Riells i Viabrea, Girona, en alzinar amb parany aeri. 18 ex., 05-VII-2008, Coll de Te, Arbúcies, Girona, en fageda amb parany aeri. 3 ex., 05-VII-2008, Sot de Penyacans, Fogars de Montclús, Barcelona, en avetosa amb parany aeri.

Espècie eurosiberiana (Vives, 2000). La larva es desenvolupa en coníferes d'alta muntanya (*Pinus*, *Abies*, *Picea*). Coneguda en la península Ibèrica dels Pirineus d'Osca i Lleida (Vives, 2000, 2001; González Peña et al., 2007). La citació de la província d'Almeria d'aquesta espècie és molt dubtosa. L'espècie ja era coneguda també de Santa Fe del Montseny (Fogars de Montclús, Barcelona), d'on va ser indicada per Vives (1984). Les actuals captures confirmen i amplien l'àrea d'aquesta espècie dins dels límits del Parc Natural.

Quant a l'hàbitat de captura, s'ha de tenir en compte que la fageda de Coll de Te és molt propera a una avetosa i que l'alzinar de Can Bernat es troba barrejat amb pinassa.

Obrium cantharinum (Linnaeus, 1767)

17 ex.: 4 ex., 2-VIII-2008, la Castanya, el Brull, Barcelona, en bosc de ribera amb parany aeri. 6 ex., 02-VIII-2008, Castanyer de les Nou Branques, Viladrau, Girona, en castanyeda amb parany aeri. 4 ex., 02-VIII-2008, Sant Marçal, Montseny, Barcelona, en roureda amb parany aeri. 3 ex., 16-VIII-2008, Castanyer de les Nou Branques, Viladrau, Girona, en castanyeda amb parany aeri.

Es tracta d'una espècie eurosiberiana (Villiers, 1978). La larva es desenvolupa en frondoses (*Populus*, *Salix*, *Rosa*). Va ser citada per primera vegada de la península Ibèrica del Paratge Natural de l'Albera (Girona, Alt Empordà, la Jonquera) per González Peña et al. (2007). Els exemplars recol·lectats en el Montseny representen la segona citació per a la península Ibèrica. Tots els exemplars han estat capturats en paranys aeris.

Anoplodera sexguttata (Fabricius, 1775)

2 ex.: 1 ex. 21-VI-2008, Can Puig, Arbúcies, Girona, amb mànega. 1 ex., 21-VI-2008, els Vimeners, Riells i Viabrea, Girona, amb mànega.

També d'àmbit eurosiberià i d'Algèria (Vives, 2000). Coneguda en la península Ibèrica d'Aragó, Astúries, Cantàbria, Castella-la Manxa, Castella-Lleó, Ca-

talunya, Extremadura, Galícia, Madrid, Navarra, País Basc i Portugal. A Catalunya es troba en tota l'àrea pirinenca i hi ha una citació "Montseny" (González Peña et al., 2007), sense indicació més precisa i a la qual s'afegeixen les de Can Puig i els Vimeners en l'àrea del Parc Natural.

Alosterna tabacicolor (DeGeer, 1775)

2 ex.: 1 ex., 14-VI-2008, la Castanya, el Brull, Barcelona, amb mànega. 1 ex., 21-VI-2008, els Vimeners, Riells i Viabrea, Girona, amb mànega.

Espècie paleàrtica (Vives, 2000), que a la península Ibèrica es troba distribuïda per les àrees muntanyenques de la meitat septentrional: nord d'Aragó, Astúries, Cantàbria, Castella-Lleó, Catalunya, Galícia, Navarra, País Basc i La Rioja. A Catalunya només es coneixia fins al moment de l'àrea pirinenca, i era aquesta la primera citació per al massís del Montseny.

Família Dryophthoridae

Dryophthorus corticalis Paykull, 1792

5 ex., 17-IV-2008, Plans de Dalt, Viladrau, Girona, en tronc abatut de castanyer.

Espècie principalment difosa per l'Europa central (Lyal, 2008), citada de la península Ibèrica per primera vegada per Alonso-Zarazaga (2002), sobre la base de tres exemplars capturats en troncs descompostos de caducifolis a la localitat de Zugastieta (Biscaia). Els presents exemplars suposen, per tant, la segona citació per a la península Ibèrica. El tronc abatut i sec de *Castanea sativa*, sense escorça, estava colonitzat per formigues del gènere *Lasius*.

Agraïments

Donem el nostre agraïment a la directora del Parc Natural del Montseny, Joana Barber, i als biòlegs Daniel Guinart i Narcís Vicens, així com a la resta del personal, per facilitar-nos el desenvolupament de les nostres tasques en el context del projecte "Biodiversitat de coleòpters en el Parc Natural del Montseny com indicadors de l'estat dels boscos".

Bibliografia

- Alonso-Zarazaga, M. A. 2002. Lista preliminar de los Coleoptera Curculionoidea del área ibero-baleár, con descripción de *Melicius* gen. nov. y nuevas citas. Bol. Soc. Entomológica Aragonesa 31: 9-33.
- González Peña, C. F.; Vives i Noguera, E.; de Sousa Zugarte, A. J. 2007. Nuevo catálogo de los Cerambycidae (Coleoptera) de la Península Ibérica, islas Baleares e islas atlánticas: Canarias, Açores y Madeira. Monogr. Soc. Entomológica Aragonesa 12. 211p.
- Lyal, C. H. C. 2008. Fauna Europaea: Dryophthoridae. A: Alonso-Zarazaga, M. A. (ed.) (2008) Fauna Europaea: Coleoptera. Fauna Europaea version 1.1, <http://www.faunaeur.org>

- Rücher, W. H. 2008. Fauna Europaea: Latridiidae. *In*: Audisio, P. (ed.) (2008) Fauna Europaea: Coleoptera. Fauna Europaea version 1.1, <http://www.faunaeur.org>
- Terrades, J.; Miralles, J. 1986. El patrimoni biològic del Montseny. Catàlegs de flora i fauna, 1. Diputació de Barcelona. Servei de Parcs Naturals. Barcelona. 155 p. + taules.
- Villiers, A. 1978. Faune des coléoptères de France. I Cerambycidae. Encyclopédie Entomologique XLII. Lechevalier. Paris. 611p.
- Vives, E. 1984. Cerambícidos (Coleoptera de la Península Ibérica y de las Islas Baleares). *Treb. Museu Zoologia* 2. p. 137.
- Vives, E. 2000. Coleoptera, Cerambycidae. A: Fauna Ibérica, vol. 12. Ramos, M. A. et al. (Eds.). Museo Nacional de Ciencias Naturales. CSIC. Madrid. 716 p. + 5 lám.
- Vives, E. 2001. Atlas fotográfico de los cerambícidos ibero-baleares. Argania editio. Barcelona. 287p.